

VÁLAS PÉTER

REJTÉSEK

■ – Nézd már a román bigét, lejt akar dobni a perselybe!

– Még jó, hogy nem vatikáni valutát!

Az ostoba röhögés Lenke gyomrát rántja össze először, aztán beleborzong az egész teste, és úgy leizzad, mint akkor, aznap éjjel. Egyfelől úgy érzi magát, mint aki lebukott. Egész életében a lebukástól félt. Nem akarta ő, hogy lássák, ahogy a nyílásba csúsztatja a köteget. Talán tényleg nem való dolog, de ki tudja, mi való és mi nem egy pápista templomban? Már attól szorong, hogy be kellett ide jönnie. Csak meg ne tudja senki a faluban! Másfelől lerománozták, és még a pénzét is leszólták. Pedig ő nagyon szereti ezeket az új lejeket, színesek, vidámak, értékesek. Nem kell többé milliókkal számolni, ha fizetni akar. Majd átváltja a pap, nem papírszemét az! A bigét már föl sem veszi, az ő korában akár bókna is tekintheti.

– Román ám neked a! – de el is harapja a mondatot, ahogy eszébe jut, hol is van. A két pofoznivaló tágra nyílt szemmel mered rá, hogy lejdobáló léteire ily szárnyas szavakat szólt, s jobbnak látják egy legyintéssel hátat fordítani, mint aki amúgy is menendő volt már, mert Lenke szeme úgy villog, akárha Mari néni ereje költözött volna belé.

Nagynénje hét éve, a halálos ágyán bízta meg a feladattal. – Vedd csak azt az erszényt! – mondta. – Szedjél ki egy sorozatot, mindegyik címléteből egyet! Dobjd be a mi királyunk templomában, a budai várban!

Hová, háová nem lett aztán az az erszény Mari néni halála után, az ördög se tudja. A bátyjának volt kulcsa még a házhoz, meg Lenke anyjának, de tagadott erőst mind a kettő, majd egymásra nem borították az asztalt, ma se állnak szóba. Akárhogy is, mire a temetés után összejöttek az örökségen civődni, nem volt már sehol. A többivel se jutottak egykönnyen dűlőre, mert Mari nem volt az a fajta, aki végrendeletet csinál. Inkább nevette még a túlvilágon is, hogy bedobta a koncot, mint Erisz az aranyalmát. Ami keveset akart a holtá után, azt meghagyta Lenkének, a többi meg nem érdekelte.

Beejti a színes bankókat a perselybe, miután körülnézett, nem figyeli-e megint valaki. A másik kezével takarja, úgy rejti bele, s még utána is néz, nem akadt-e el. Amit ő eltüntet valahol, az el van tüntetve. Nem ma kezdte. Volt már nagyobb is a tét.

Már elmondott egy imát Mari néniért, aki ma lenne hatvanéves. Vajon hogy nézne ki? Bírná-e még a liszteszsákot? Különösen erős kapocs volt közöttük; ő volt a család esze, az iránytű, aki az élet legnehezebb dolgaiban is eligazította Lenkét, s a biztos pont, akinél menedéket talált. Leszámítva persze az utolsó heteket, amikor Lenke ápolására szorult, s úgy ordított a fájdalomtól, hogy az egész falu nem aludt. Hozzá bújt, az ő puha, ölelő karjaiba azon a rettenetes éjszakán is, s örök életében hálás volt érte, hogy Mari néni nem faggatta. Pedig úgy sejtette, hogy tudja a titkát, de nem hozta fel soha. Most, hogy megszabadult attól a pár bankjegytől, valami sokkal súlyosabb teher húzza lefelé, legjobban szeretne elsüllyedni. Egy mellékoltárnál velekorú nő térdepel, és imádkozik. Lenke in-

dulna kifelé, de erre a látványra visszaül a padba, lehajtja a fejét, s a maga módján ő is belekezd a másik imába – azért, akiről csak ő tud.

Mari néni megértené őt, hogy katolikus templomban mondja el, idegen helyen. Nincs is más a faluban, aki beküldené őt ide. Néni? Alig kilenc évvel volt idősebb, mikor meghalt, mint Lenke most. Már ő is kezdi érteni Marit, s ahogy gondolkodik nénje életén, a kapocs közöttük csak erősödik. A *mi királyunk* Mari szóhasználatában a kolozsvári Mátyást jelentette. Büszke volt rá nagyon, s minden mesét tudott róla, mondogatta is Lenkének sokat kislány korában. Még azt is megmagyarázta, hogy lehetett ez a nagy király pápista. Nem ő tehetett róla, hiszen Kálvin János meg sem született még akkor! Mióta Mari meghalt, a világ sosem volt olyan érthető. Pedig hát Lenke maga is rég felnőtt volt már akkor. Sok mindent tisztán látott nagynénje gondolataiból, csak azt nem, hogy miért küldte őt ide, ebbe a zajos és idegen nagyvárosba, ahol csak úgy lerománozzák, ezzel a sorozat lejjel.

Kilép a templomból, s megcsapja a meleg. 2018. október 18-a van, de szeptember eleji idő. A tér zsúfolásig telve mindenféle országbeli turistákkal, vásárosokkal, hanggal, látnivalóval, s a lángos illata keveredik a sült kolbászéval meg az autók bűzével. A tizenhatos busszal kellett feljönni ide, de megjegyezte az utat, s lefelé már gyalog is eltalál, minek a buszjegyre költeni? A királyi palotát majd megnézi holnap, mára ez éppen elég volt. Majd negyven éve, hogy Mari néni az ölében tartotta, s az igazságos Mátyás királyról mesélt neki. Lenke soká húzta ezt az utat a budai templomba; pénze se nagyon volt rá, de jobban nyomasztotta a kérdés, hogy mit is akart ezzel az úttal Mari, mert magyarázatot nem adott. Nem is adhatott, nem volt már semmi ereje; amit a bankjegyekről mondott, az is kimerítette az egész napi értelmes beszédét.

Végül egy véletlen jött közbe Félix képében, aki Dániából jött haza, mint minden évben. Szép ruhában volt, drága karórát hordott, és amikor a temető kapujában Lenkébe botlott, zavartan kérdezte tőle, hogy tehet-e érte valamit. Lenke nem tudta mire vélni ezt a váratlan lelkesedést, s meg is kérdezte, miért tenne bármit. Félix akkor elpirult, s csak annyit felelt, hogy nagy tisztelője volt Marinak, s az ő emlékére bármit megtenne a kedvenc unokahúgáért. Lenke a vállá felett elnézve meglátta Mari sírján a nagy csokor friss virágot, s meglágyult a szíve. Érezte, hogy a férfi titkot rejt, amit nem való kérdezni, s hogy tud valamit Mariról, amit ő nem, s talán nem is lenne jó, ha tudná. Látta a szemében, hogy komolyan gondolta a felajánlást; elmondta hát, hogy Budapestre kéne utaznia Mari végakarátát teljesíteni. Többet nem mondott, mert korlátos volt a bizalma ebben a rég elcsatangolt, idősödő emberben, de Félix meghálálta és viszonzta a tapintatát, s jegyet vett neki Kolozsvárról egy szép, kényelmes buszra, meg adott még egy kis pénzt az autóstopra odáig. Szállást is szerzett a külvárosban egy családnál, akik a szomszéd faluból vándoroltak oda, s éhesek voltak a hazai hírekre.

Lenke korán érkezett Kolozsvárra, volt még egy órája a buszig. Elsétált Mátyás szülőházáig, maga sem tudta, miért. Mehetett volna a szobrához is, de azt a teret utálja, mert túl sok a román zászló mindenféle. A szülőházon csak egy van, az is eggyel több a kelletténél, de a realitásokat el kell fogadni. Megállt illő távolságban, s akkor értette meg, miért van ott: ez egy zarándokút. Megpróbálta magába fogadni az igazságos Mátyást, s megérteni, mi dolga vele Budán, s mi dolga lehetett Marinak, hogy éppen az ő templomára hagyott pénzt, s ilyen jelképesen. A címletek sora mintha egy felnövekvő élet lenne.

Ez jár a fejében most is, ahogy lesétál a várból. Épp elrendezi magában, hogy nem lustaságból vagy félelemből húzta ezt az utat, hanem a hatvanadik születésnapra időzítette, s így van ez jól. Megáll a Duna partján. Nagyobb, mint a Szamos, nagyobb még az Oltnál is, de nem érti a csobogását. Akármit írt az a nagyvárosi költő, nem egy a hangja. Soká fülel, soká bámul, mégis idegen marad ez a folyó. A hídjai szépek, elegánsak. Ráesteledik, ahogy átbóklászik az egyiken. Alatta az uszadékfa a maga előtt hajtott sörösdobozzal dél felé tart. Vajon mikorra ér Sulinába?

Akkor aztán különös gondolata támad, s beül egy kocsmába. Odahaza nő létere sohase merné megtenni, hogysisne, szájára is venné a falu menten, sose mosná le magáról. De itt, ebben az idegen, milliós nagyvárosban ugyan ki látja meg?

Nem is emlékszik már, mikor szokott rá az italtra, de volt egy pont, amikor rájött, hogy ez segít elviselni az életet. Titokban ivott, esténként, mikor már senkivel sem kellett találkoznia, s nem csapott ribilliót. Az üveget is úgy rejtette el, hogy ha vendég jön a házba, meg ne lássa. Itt most kipróbálhatja, hogy isznak a városiak. Ha sétál egy nagyot hazafelé, kitisztul annyira, hogy a szállásadói se vegyenek észre semmit.

Hamar akad egy férfi, aki kifigyeli, mit iszik, s kér belőle még egyet a pultnál, hogy mellé telepedhessen. Lenke sem mai csirke már, tudja, mire megy ki a játék. A második kör után egyenesen megmondja, hogy a beszélgetésben benne van, de nem megy senkivel haza, arra ne is számítson az idegen, ha jót akar. Dehogy kell neki még egy Székely Misi, aki csak felcsinálja, és úgy hagyja! Különbben is pont olyan szőröcsimbók lóg ennek az orrából és a füléből, mint az apjából, hát olyan lenne, mintha az apjával csinálná, azt meg mégse lehet.

A férfi azonban marad így is, talán még remél valamit Lenke leitatásától, talán tényleg érdekli a beszélgetés.

– Neked valami nagy titkod van – mondja aztán. – Láttam én már nőket be-rúgni, de te nem olyan vagy. Egy ilyen nő nem iszik ok nélkül, csak ha nem tud kimondani valamit.

Lenke fejében lassan telítődik az alkohol gőze, és úgy érzi: most vagy soha. Ez az ember már olyan részeg, hogy úgysem fog semmire emlékezni holnap, meg különben sem látják egymást többet. Eltűnnek egymás szeme elől ebben a nagy, zajos és villódzó városban. Már érti a Duna hangját. Azt mondja: én elviszem a titkodat, eltakarítom, belemosom a tengerbe, sose tudja meg senki. Itt, az én partomon lehetsz bátor.

Felhajt még egy pohárral, s akkor kimondja egy szuszra, mert másképp nem lehet.

– Én szültem egy gyereket, és megöltem. Úgy elrejtettem, hogy senki sem találta meg. Ennek decemberben lesz huszonkilenc éve, de még nem mondtam el senkinek. Már apa lenne, s nekem unokáim lehetnének.

Kimondta! A férfi megértően bólogat, mint aki naponta hall csecsemőgyilkosságokról, s kiüríti a poharát. Lenke feláll, maga számára is meglepően homlokon csókolja az idegent, és kísétál. Most már tudja, miért küldte Mari néni Budapestre.*

** A novella szereplői és kerettörténete Jobb Boróka cimborám szellemi terméke, s az ő engedélyével használom. Lenke falujának korábbi történetei a Korunk 2012/2., valamint a Helikon 2013/12. és 2014/6. számában jelentek meg Boróka tollából.*